

Vlaams
Parlement

ingediend op **453** (2019-2020) – Nr. 1
10 september 2020 (2019-2020)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls en Loes Vandromme

over de Onderwijsspiegel 2020

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Sihame El Kaouakibi;
Stijn Bex, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Steven Coenegrachts;
Johan Danen, Gustaaf Pelckmans;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Lieven Viaene	4
1.	Inhoudstafel Onderwijsspiegel	4
2.	532 doorlichtingen in 2018-2019	4
3.	Doorlichtingsdesign	4
4.	Adviezen 2018-2019	5
4.1.	Kwaliteitsontwikkeling	5
4.2.	Klaspraktijk.....	7
4.3.	Doorlichtingen wiskunde	8
4.4.	Doorlichtingen Nederlands	8
4.5.	Onderzoeken.....	8
4.6.	Buitengewoon onderwijs.....	9
4.7.	Kwaliteitsprofiel	11
4.8.	Bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne	12
5.	Wat hebben we geleerd?.....	12
II.	Bespreking.....	13
1.	Tussenkomsten van de leden.....	13
1.1.	Koen Daniëls	13
1.2.	Roosmarijn Beckers.....	14
1.3.	Steve Vandenberghe	15
1.4.	Kathleen Krekels	16
1.5.	Hannelore Goeman.....	17
1.6.	Loes Vandromme	18
1.7.	Jo Brouns.....	19
1.8.	Jan Laeremans	20
1.9.	Annabel Tavernier	20
1.10.	Maurits Vande Reyde	21
1.11.	Arnout Coel	22
1.12.	Karolien Grosemans	22
2.	Antwoorden van de Vlaamse onderwijsinspectie.....	23
3.	Bijkomende vragen en antwoorden	31
	Gebruikte afkortingen.....	32

Op 2 juli 2020 besprak de Commissie voor Onderwijs de Onderwijsspiegel 2020, met Lieven Viaene, inspecteur-generaal, Els Vermeire, coördinerend inspecteur, Bart Maes, coördinerend inspecteur, Bieke De Fraine, inspecteur, en Katja Petry, inspecteur, van de Vlaamse onderwijsinspectie.

I. Uiteenzetting door Lieven Viaene

Lieven Viaene schetst dat de Onderwijsspiegel het jaarverslag is van de onderwijsinspectie voor het schooljaar 2018-2019. De onderwijsinspectie houdt de vinger aan de pols in alle onderdelen van het Vlaamse onderwijs, behalve het hoger onderwijs. De inspecteurs komen in klassen, kleuterklassen, het volwassenenonderwijs, CLB's en ondersteuningsnetwerken overal in Vlaanderen. De Onderwijsspiegel is volgens de spreker een unieke manier om de brug te slaan tussen de praktijk en het beleid.

De initieel geplande voorstelling van de Onderwijsspiegel 2020 aan het werkveld in april kon niet plaatsvinden omwille van de coronacrisis. Maar de onderwijsinspectie plant in het najaar nog een aantal overleggen met het veld over de resultaten van de onderzoeken.

1. Inhoudstafel Onderwijsspiegel

Lieven Viaene licht de inhoud van de Onderwijsspiegel toe. Deel 1 bevat de doorlichtingen van 2018-2019 voor het gewoon basisonderwijs, het gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon onderwijs.

Deel 2 bevat een samenvatting van de onderzoeken die werden afgerond: kwaliteitsvolle kleuterparticipatie; begrijpend leesonderwijs in onze basisscholen; begrijpend lezen in het secundair onderwijs; een nieuwe regeling voor de vervolgschoolcoaching: drie jaar later; proefdoorlichtingen duaal leren en het niveau decreet Deeltijds Kunstonderwijs: één jaar later.

Deel 3 gaat in op de andere opdrachten van de onderwijsinspectie.

Er wordt in deel 4 gerapporteerd over twee terreinverkenningen: bij de ondersteuningsnetwerken en de internaten, aangezien daar nieuw beleid ontwikkeld wordt.

2. 532 doorlichtingen in 2018-2019

De spreker geeft vervolgens een overzicht van de doorlichtingen: 333 basisscholen, 113 secundaire scholen, 35 scholen voor buitengewoon basisonderwijs, 18 voor buitengewoon secundair onderwijs, 17 voor deeltijds kunstonderwijs, 9 CLB's en 7 centra voor volwassenenonderwijs. Deze steekproef is representatief voor het Vlaamse onderwijslandschap, merkt hij op.

De inspectie kijkt naar de scholen vanuit het referentiekader voor onderwijskwaliteit, dat samen met de onderwijsverstrekkers is opgesteld. Lieven Viaene noemt het de gemeenschappelijke taal tussen de scholen, de inspectie, de pedagogische begeleidingsdiensten en alle betrokken partners.

3. Doorlichtingsdesign

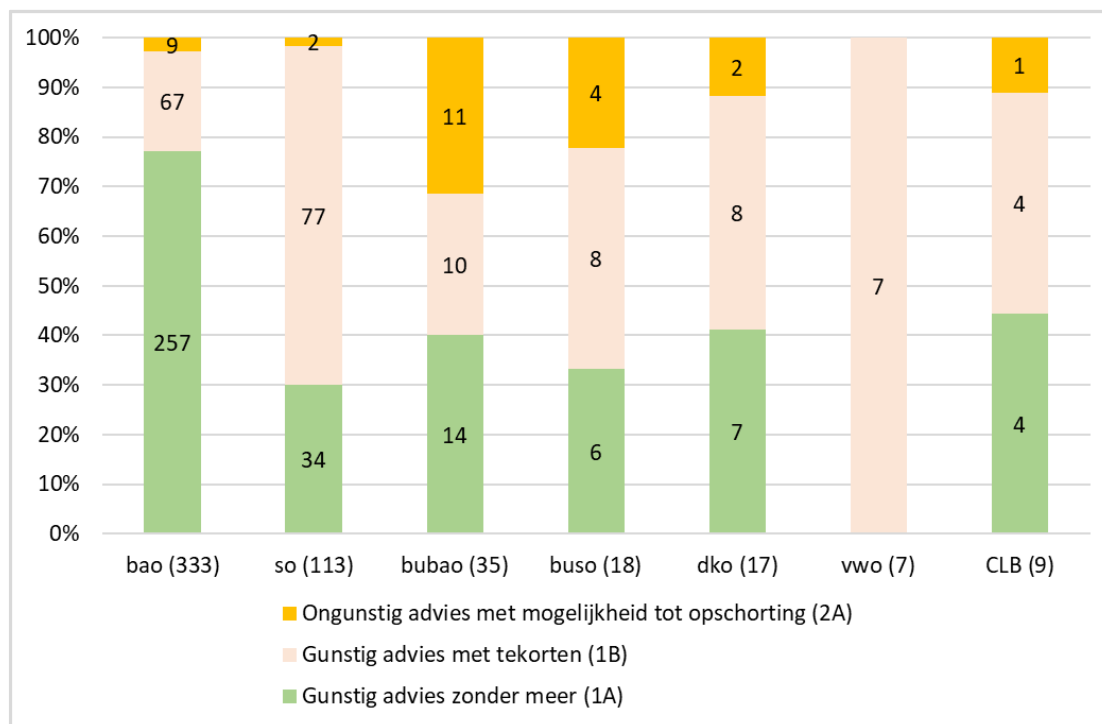
De onderwijsinspectie gaat zoveel mogelijk ter plaatse in scholen, met observaties tot in de klas. Er wordt gesproken met leraren en beleidsverantwoordelijken en documenten worden ingekeken.

Op basis daarvan wordt een tweeledig onderzoek gevoerd. Enerzijds naar de kwaliteitsontwikkeling in de instelling en anderzijds naar de klaspraktijk. De twee onderzoeken vloeien in elkaar over, met stabiele inzichten over hoe alles in zijn werk gaat in de school als resultaat.

De onderwijsinspectie beantwoordt daarbij twee onderzoeksvragen. In welke mate ontwikkelt de instelling haar eigen kwaliteit, met bijzondere aandacht voor de aansturing en de kwaliteitsbewaking van de onderwijsleerpraktijk? In welke mate verstrekt de instelling kwaliteitsvol onderwijs dat tegemoetkomt aan de kwaliteitsverwachtingen uit het referentiekader voor onderwijskwaliteit en respecteert ze de regelgeving?

4. Adviezen 2018-2019

Lieven Viaene geeft vervolgens een overzicht van de resultaten.

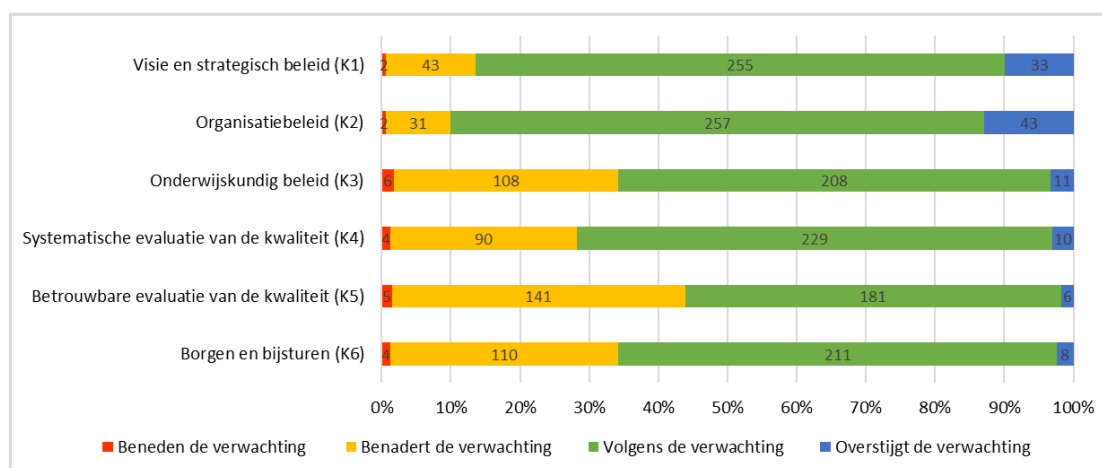
Hij merkt op dat er toch wat fluctuering is. Groen betekent dat de school goed bezig is. Roze betekent ook een gunstig resultaat, maar wel met een beduidend aantal tekorten. De school moet die wegwerken. De inspectie vraagt daartoe een uitdrukkelijk engagement, maar gelooft wel dat de school dat op eigen houtje kan. Oranje betekent een ongunstig advies. Dat betekent dat de onderwijsinspectie ervan overtuigd is dat de school niet krachtig genoeg is om het tekort weg te werken, dus wordt de verplichting opgelegd om externe ondersteuning te vragen.

Globaal kan worden gesteld dat de onderwijsinspectie vertrouwen heeft dat de kwaliteit in het onderwijs vrij goed is, maar er zijn een aantal belangrijke alarmsignalen. De spreker maakt zich zorgen over het buitengewoon onderwijs en stipt aan dat er in alle scholen ontwikkelkansen zijn.

4.1. Kwaliteitsontwikkeling

De kwaliteitsontwikkeling wordt onderzocht aan de hand van zes verschillende schalen.

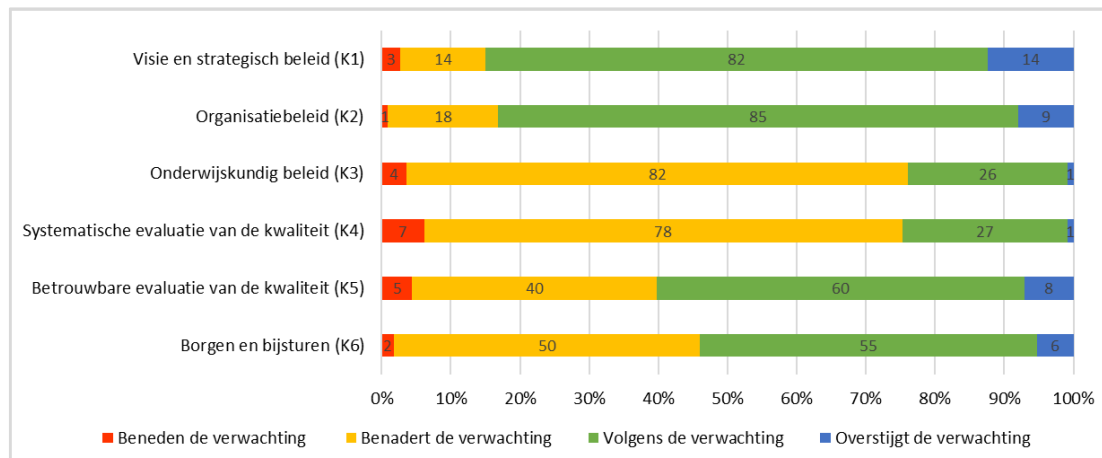
Hij zoomt eerst in op het basisonderwijs.

Het onderwijskundig beleid in het basisonderwijs heeft de aandacht getrokken van de inspectie. In een derde van de scholen is er op dat punt nog werk.

Het organisatiebeleid is het sterkste punt. Ook tijdens de coronacrisis bleken scholen vrij goed uitgerust om op het vlak van schoolorganisatie de crisis te beheersen. De meeste groeikansen zijn er inzake betrouwbare evaluatie. Scholen moeten hun eigen beleid evalueren en kijken of ze daar de juiste conclusies uit trekken.

De aandacht voor het onderwijskundig beleid is nog veel sterker voor het secundair onderwijs. Driekwart van de scholen scoort niet voldoende op dat punt, merkt Lieven Viaene op.

Het verschil tussen basis- en secundair onderwijs is volgens de onderwijsinspectie te verklaren door de schoolgrootte. Het is minder evident om in een school met verschillende vakgroepen, verspreid over verschillende leeftijdsgroepen, voldoende coördinatie te garanderen.

Systematische evaluatie van de kwaliteit en betrouwbare evaluatie zijn eveneens aandachtspunten voor het secundair onderwijs. Dat heeft ermee te maken dat het voor scholen onduidelijk is wat geëvalueerd moet worden in het beleid, wie dat moet doen en hoe.

De gestandaardiseerde toetsen die in het vooruitzicht worden gesteld, kunnen volgens de spreker een welkom hulpmiddel zijn om aan die zorg tegemoet te komen. Het zal scholen helpen om op een goede manier hun beleid te evalueren en te zien

of de te halen resultaten ook gerealiseerd worden. De onderwijsinspectie dringt er wel op aan om voldoende te investeren in datageletterdheid, want in het basisonderwijs wordt gemerkt dat veel scholen wel eigen koepeltoetsen afnemen, maar niet altijd sterk genoeg zijn om datageletterd met de resultaten aan de slag te gaan.

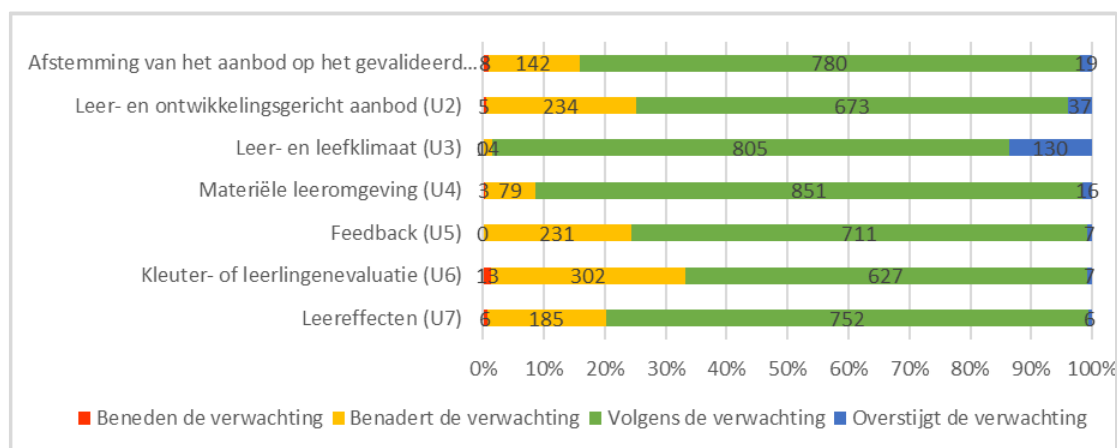
4.2. Klaspraktijk

In het basisonderwijs worden veel verschillende leergebieden onderzocht, geeft Lieven Viaene mee. Zo ontstaat een breed zicht op het volledige curriculum. Nederlands en wiskunde worden het vaakst onderzocht.

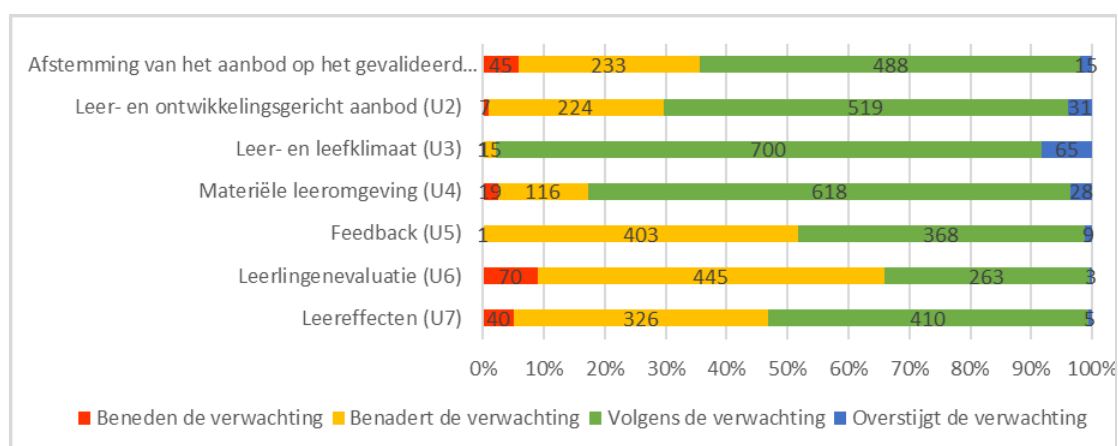
Voor het secundair onderwijs ontstaat een gelijkaardig beeld. Veel vakken en vakgroepen komen in de focus van de inspectie, maar ook hier komen wiskunde en Nederlands het meest onder de aandacht.

De spreker zoomt vervolgens in op de zeven aspecten van de klaspraktijk.

Basisonderwijs:

Secundair onderwijs:

De spreker wijst op de groene balk voor leer- en leefklimaat. De overgrote meerderheid van de leraren slaagt er dus in om een positief en stimulerend leerklimaat te creëren. Dat is een voorwaarde om tot leren te kunnen komen, stipt hij aan.

Wat evalueren betreft, ontstaat een omgekeerd beeld, zeker in het secundair onderwijs. Op dat punt zijn er dus groeikansen. Het evalueren van leerlingen blijft dus een grote uitdaging voor de scholen.

Lieven Viaene geeft dan meer toelichting bij de leerlingenevaluatie voor de verschillende vakken in het secundair onderwijs. Klassieke talen springt eruit in positieve zin en komt meer tegemoet aan de verwachtingen. Lichamelijke opvoeding en techniek scoren zwakker op de leerlingenevaluatie.

4.3. Doorlichtingen wiskunde

Voor het basisonderwijs ziet het globale plaatje er goed uit. De inspectie meent dat het wiskundeonderwijs in het basisonderwijs voldoet aan de verwachtingen uit het referentiekader.

Voor het secundair onderwijs is er een gelijkaardig beeld. Voor wiskunde zijn er dus geen opvallende verschillen tussen het basisonderwijs en het secundair onderwijs.

Het valt wel op dat feedback voor beide het meest oranje kleurt, maar dat is ook geen eenvoudig element in het didactisch handelen van leraren.

4.4. Doorlichtingen Nederlands

In het basisonderwijs is er een positief beeld. De meeste scholen voldoen aan de verwachtingen.

Dat geldt niet voor het secundair onderwijs. Daar komt meer oranje (benadert de verwachting) voor. Voor leerlingenevaluatie is dat het meest uitgesproken en scoren een aantal scholen zelfs beneden de verwachting. De evaluatie van Nederlands is een uitdaging in het secundair onderwijs, benadrukt de spreker. De inspecteurs geven aan dat bijvoorbeeld te weinig wordt ingezet op de evaluatie van spreek- en schrijfvaardigheid.

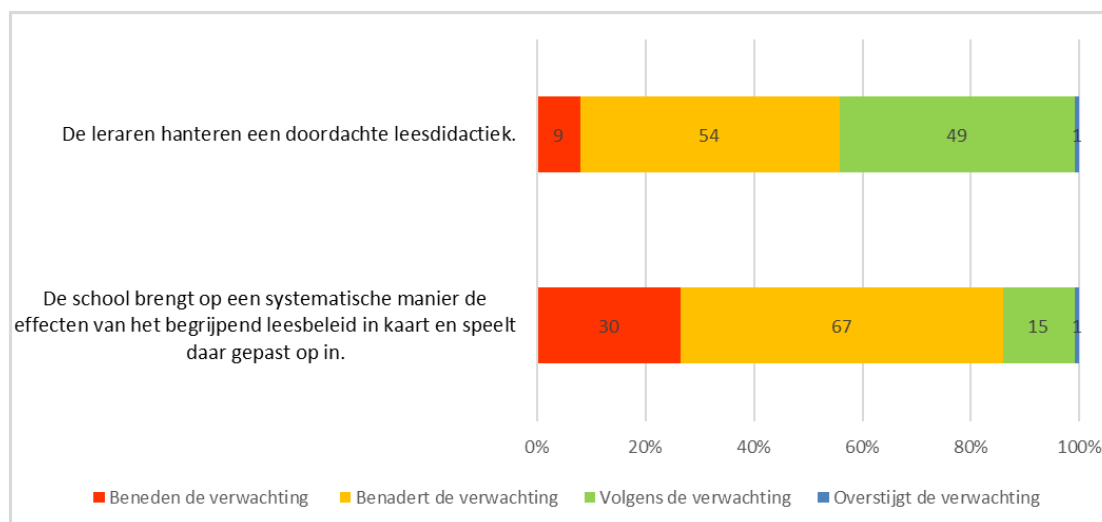
4.5. Onderzoeken

Lieven Viaene zoomt vervolgens in op een aantal door de inspectie uitgevoerde onderzoeken en wat daaruit te halen is inzake taal.

De onderwijsinspectie voerde een naar eigen zeggen vernieuwend onderzoek naar kwaliteitsvolle kleuterparticipatie uit. Dat gebeurde in 105 doorlichtingen in scholen en 10 grondige gevalstudies. De inspectie is zes hefbomen voor de onderwijskwaliteit van kleuterscholen nagegaan: educatief partnerschap, educare, beleid, visie, afstemming partners en kwaliteitsvolle interactie.

De inspectie stelde vast dat er soms nog belangrijke winst te boeken is inzake taalvaardigheid. Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie kan kansen grijpen voor talige ontwikkeling. Er zijn veel momenten in de kleuterschool die op een meer fundamentele manier zouden kunnen bijdragen tot de taalontwikkeling van de kleuters.

Ook voor het onderzoek over begrijpend lezen in het lager onderwijs ging de inspectie langs in meer dan honderd scholen. Er werd in detail ingezoomd op begrijpend lezen. Na het verschijnen van de PIRLS-resultaten vroeg iedereen hoe het komt dat de situatie zo dramatisch is. Het onderzoek levert een gemengd beeld op. Sommige scholen doen het goed, maar minder dan de helft van de scholen heeft een doordachte leesdidactiek. Scholen zijn ook niet in staat om de effecten van hun eigen begrijpend leesbeleid in kaart te brengen en gepaste maatregelen te nemen.

Ook wat betreft de activiteiten die scholen ontplooiën inzake begrijpend lezen, zijn er verschillen. Tijd geven om te lezen in de klas komt wel degelijk aan bod. Er is ook een gevarieerd en eigentijds leesaanbod in de klas. Maar slechts 64 procent van de scholen heeft aandacht voor leesstrategieën, modeling (waarbij de leraar dingen voor doet) is veeleer een zeldzaamheid en de foutenanalyse ontbreekt bijna helemaal.

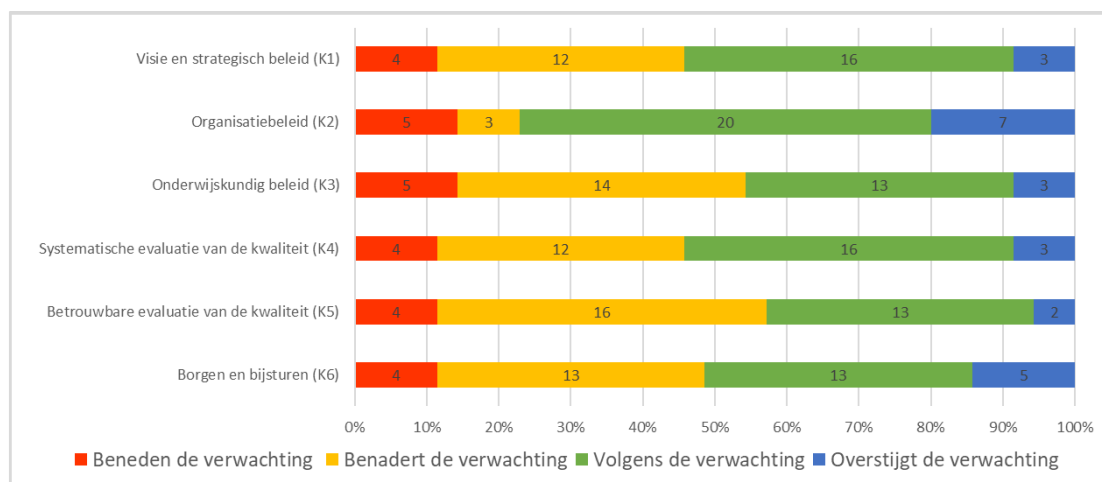
De onderwijsinspectie heeft ook gepeild naar het taalgericht onderwijs, zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs. Dat is niet gekoppeld aan het vak Nederlands, merkt de spreker op. Vooral in het secundair onderwijs is er op dat terrein nog een grote uitdaging.

Het leergebied/vak Nederlands voldoet doorgaans aan de verwachtingen. Maar er is aandacht nodig voor effectieve didactiek begrijpend lezen en taalgericht onderwijs in de hele school.

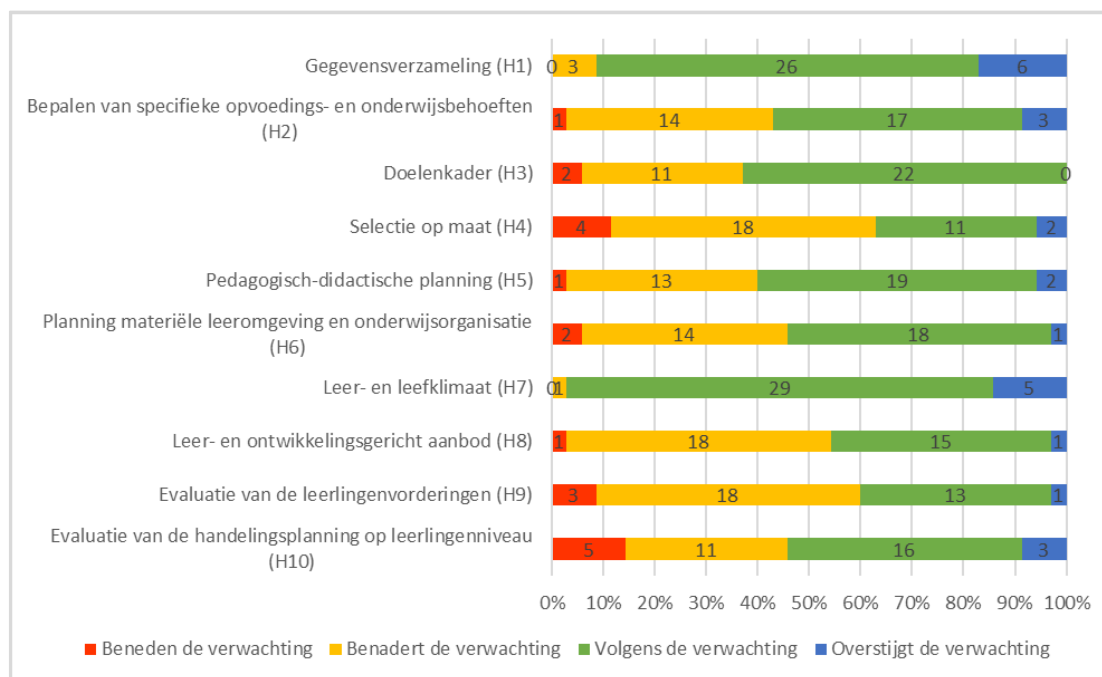
4.6. Buitengewoon onderwijs

Lieven Viaene kijkt eerst naar het buitengewoon basisonderwijs.

Kwaliteitsontwikkeling:

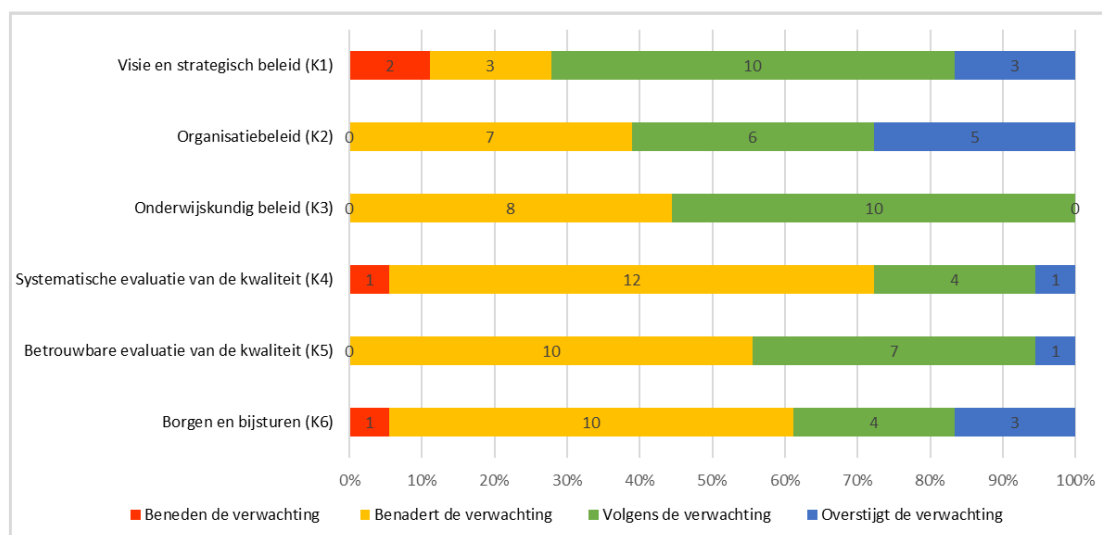
De klaspraktijk wordt voor het buitengewoon onderwijs vervangen door handelingsplanning, de typische manier waarop in het buitengewoon onderwijs de klaspraktijk wordt ingevuld.

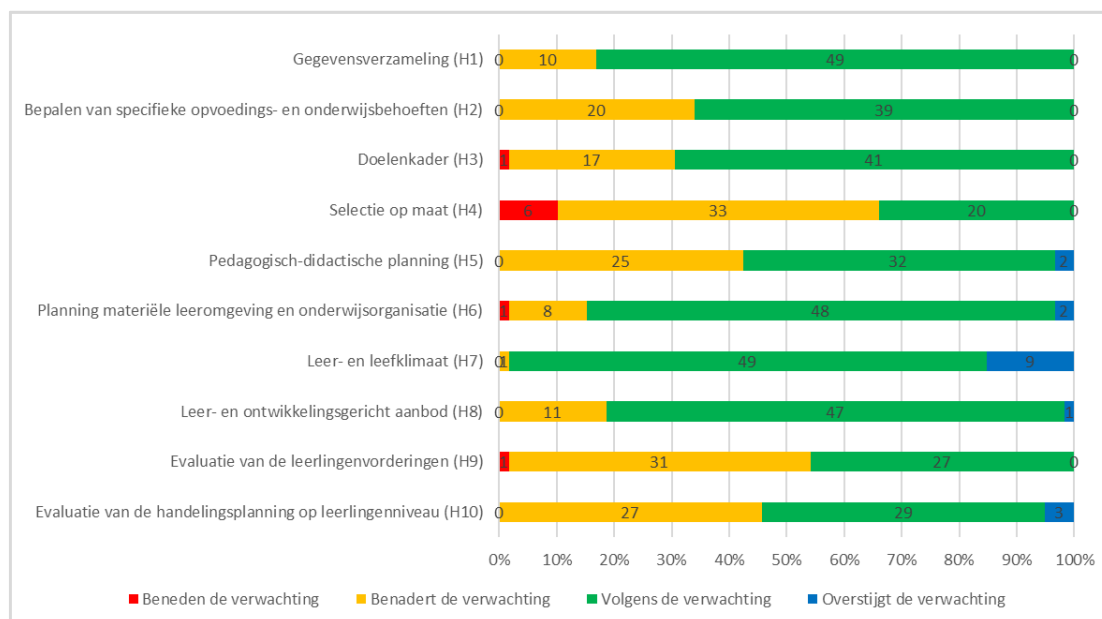
Het beeld wijst er volgens de spreker op dat er toch wat zorgen zijn. Ruwweg voldoet slechts de helft van de scholen aan de verwachtingen. Er is telkens ook een aantal scholen die boven de verwachting presteren. Er is dus een heel divers beeld in het buitengewoon onderwijs.

Voor het buitengewoon secundair onderwijs is het beeld iets minder negatief, maar ook zeer wisselend.

Kwaliteitsontwikkeling:

Handelingsplanning:

Waar in het buitengewoon basisonderwijs 30 procent van de scholen een ongunstig advies krijgt, is dat in het buitengewoon secundair onderwijs 20 procent.

Voor de ondersteuningsnetwerken gebeurde een terreinverkenning. De uitrol van de ondersteuningsnetwerken werd gemonitord. De scholen hebben heel hoge verwachtingen ten aanzien van de ondersteuningsnetwerken, merkt de spreker op. Maar op het moment van de terreinverkenning was de rolverdeling tussen school, CLB, pedagogische begeleiding en ondersteuningsnetwerk nog onduidelijk.

De onderwijsinspectie doet de suggestie om in het nieuwe begeleidingsdecreet de leerling centraal te stellen en in te zetten op professionalisering van alle actoren.

4.7. Kwaliteitsprofiel

In de Onderwijsspiegel 2020 wordt een kwaliteitsprofiel geïntroduceerd, een overzicht van het globale resultaat. De thema's die in de linkerkolom groen zijn aangegeven, hebben betrekking op het onderwijsbeleid, de blauwe op de klaspraktijk.

		bao	so
Visie en strategisch beleid			
Organisatiebeleid			
Onderwijskundig beleid			
Systematische evaluatie van de kwaliteit			
Betrouwbare evaluatie van de kwaliteit			
Borgen en bijsturen			
Taalgericht onderwijs			
Afstemming aanbod op gevalideerd doelenkader			
Leer- en ontwikkelingsgericht aanbod			

Leer- en leefklimaat		
Materiële leeromgeving		
Feedback		
Leerlingenevaluatie		
Leereffecten		

kracht	>75% volgens verwachting
kans	50%-75% volgens verwachting
uitdaging	<50% volgens verwachting

Visie en strategisch beleid, organisatiebeleid, leer- en leefklimaat en materiële leeromgeving scoren zeer positief. De spreker wijst op vijf thema's die echt aandacht vragen, in het basisonderwijs, maar nog meer uitgesproken in het secundair onderwijs: onderwijskundig beleid, systematische evaluatie van de kwaliteit, taalgericht onderwijs, feedback en leerlingenevaluatie.

4.8. Bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne

Voor het basisonderwijs kan worden gesteld dat zowat 20 tot 30 procent van de scholen de verwachting benadert of niet voldoet.

Voor het secundair onderwijs is de situatie iets minder positief. Dat heeft te maken met grote technische scholen, waar praktijklokalen aan moeilijke eisen moeten voldoen en vaker nog een weg af te leggen is om voldoende veilig en hygiënisch te zijn. Ook wetenschapslokalen zijn soms een pijnpunt.

5. Wat hebben we geleerd?

De onderwijsinspectie heeft opnieuw gezien dat er veel engagement is in scholen, maar het kan doelgerichter. Scholen gaan vaak onvoldoende na of wat ze doen wel bijdraagt tot het bereiken van het vooropgestelde doel en ze evalueren dat ook niet op een goede manier.

De draagkracht van scholen staat soms onder druk. Zeker in het buitengewoon onderwijs zijn er scholen die het alleen niet redden. Daarvoor is ondersteuning en begeleiding nodig.

Scholen weten soms niet goed welke instrumenten ze kunnen gebruiken om zicht te hebben op de eigen kwaliteit. Gestandaardiseerde toetsen zijn welkom als instrument om na te gaan of de leerlingen de gestelde doelen bereiken. Dat dient gekoppeld te worden aan de datageletterdheid die noodzakelijk zal zijn om daar op een goede manier mee om te gaan.

Kwaliteitsontwikkeling moet de volle aandacht krijgen. De onderwijsinspectie is ervan overtuigd dat een sprong vooruit gemaakt kan worden inzake kwaliteit van onderwijs als scholen kwaliteitsontwikkeling ter harte nemen en zichzelf voldoende de juiste vragen stellen.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Koen Daniëls

Koen Daniëls stelt dat de Onderwijsspiegel het verslag is van het dagelijkse werk op het werkveld van de inspecteurs.

Er werden in totaal 532 scholen doorgelicht. Er rijst steeds de vraag of genoeg scholen bezocht kunnen worden en wat de doorlooptijd is voor een volgend bezoek. Wanneer kunnen de scholen die voor dit rapport werden bezocht de volgende doorlichting verwachten?

61 procent van de instellingen krijgt een volledig gunstig oordeel, 34 procent krijgt een gunstig oordeel maar moet een aantal tekorten wegwerken. De tekorten kunnen zich op alle mogelijke terreinen situeren. Het lid vraagt of de onderwijsinspectie kan bevestigen dat de grootste knelpunten zich bevinden bij Nederlands en het evaluatiebeleid.

In de inleiding werd enkele keren gezegd dat scholen iets op een andere manier moeten aanpakken. Het is volgens de spreker een van de grote kritieken van leerkrachten dat de inspectie wel zegt dat het anders moet, maar niet zegt op welke manier dan wel, want dat is niet de taak van de onderwijsinspectie.

Het is begrijpelijk dat een school ook verwacht dat de inspectie zegt op welke manier iets kan gebeuren als wordt opgemerkt dat het anders moet. Als die opmerking wordt gemaakt, moet er toch vanuit het referentiekader een idee zijn over de manier waarop het beter kan, veronderstelt Koen Daniëls. Het zou volgens hem goed zijn dat de inspectie ook expliciteert op welke manier het beter kan. Wat scholen er dan mee doen, is hun verantwoordelijkheid, maar dan hebben ze ten minste bruikbare feedback.

Inzake het onderwijskundig beleid van de basisscholen blijkt dat een derde nog ontwikkelingskansen heeft. Er wordt dikwijls gezegd dat het gaat om kleine scholen die niet veel omkaderend personeel hebben. Maar ook in het secundair onderwijs heeft 24 procent een onvoldoende sterk onderwijskundig beleidskader. In het secundair onderwijs is het middenkader veel groter, maar dat zorgt maar voor een beperkt verschil met het basisonderwijs. Is het beleidskundig kader anders in het basis- en secundair onderwijs?

In het secundair onderwijs gaat het vooral om de aansluiting op de volgende jaren. Gaat het om de horizontale samenhang binnen het vak, wat in het basisonderwijs de leerlijnen wordt genoemd, of gaat het om afstemming van de studierichtingen?

Ook de scholen zijn vragende partij voor gestandaardiseerde toetsen. Pleit de onderwijsinspectie ervoor dat de gestandaardiseerde toetsen een basis vormen voor het onderzoek?

Koen Daniëls zoomt in op het positieve resultaat voor het leer- en leefklimaat. Welbevinden en betrokkenheid zijn dus aanwezig, stelt hij.

Hij gaat vervolgens in op de leereffecten in het basisonderwijs. Voor wetenschappen en techniek haalt bijna 40 procent de leereffecten niet. Voor wiskunde gaat het om 12 procent en bijna 30 procent voor mens en maatschappij. Dat zijn volgens de spreker stevige cijfers.

Voor het secundair onderwijs zijn de cijfers over leereffecten veel minder positief. Voor techniek voldoet slechts 20 procent en voor wetenschappen 74 procent. Koen Daniëls maakt zich dus ernstig zorgen over de leereffecten. Hangen de leergebieden, de gestandaardiseerde toetsen en de evaluatie samen? Klopt het dat in een school met een minder goed evaluatiebeleid de leereffecten ook minder zijn?

In 44 procent van de bezochte scholen basisonderwijs wordt onvoldoende tijd vrijgemaakt om te lezen, benadrukt de spreker. Een leerlingvolgsysteem voor begrijpend lezen is absoluut noodzakelijk, stelt ook de onderwijsinspectie. Dat is volgens de spreker een duidelijke aanbeveling voor een monitoringsysteem.

In veel scholen worden geen functionerings- en evaluatiegesprekken gevoerd, stelt Koen Daniëls vast.

In het secundair onderwijs liggen de doelen frequent op een te laag beheersingsniveau, leert de Onderwijsspiegel. Het lid krijgt soms te horen dat de inspectie aan scholen zegt dat ze te hoge doelen stellen en dus te ambitieus zijn. Krijgen scholen van de inspectie nog te horen dat ze te ambitieus zijn? Als doelen een te laag beheersingsniveau hebben, gaat het dan om het aanbod, de evaluatie of het bereiken van de doelen?

Over het buitengewoon onderwijs vraagt Koen Daniëls of het door de zeer grote complexiteit van de leerlingen niet moeilijk is om over scholen een uitspraak te doen. Elke leerling heeft een eigen plan en aanpak. Wat was de methodiek om vast te stellen dat de objectieven niet gehaald kunnen worden?

Wat is het profiel van de scholen die wel een sterk onderwijskundig beleid hebben?

Datageletterdheid komt aan bod in de Onderwijsspiegel. Bij gestandaardiseerde toetsen zullen alle leerkrachten bepaalde begrippen moeten kennen. Heeft de inspectie gemerkt dat scholen met Dataloep werken? Wordt meegenomen of scholen deelnemen aan de paralleltoetsen?

Op secundaire scholen is er vaak een eilandcultuur, met onvoldoende uitwisseling en samenhang, zegt de onderwijsinspectie. Is dat in alle scholen het geval? Of is het afhankelijk van de grootte van de school of de onderwijsvorm?

Wat is het probleem van een eiland? In een school met zowel aso-, tso- als bso-richtingen kan wel binnen de onderwijsvorm goed samengewerkt worden, maar met minder contact tussen de onderwijsvormen. Wordt dat als problematisch gezien of niet?

De onderwijsinspectie werd ingeschakeld in het kader van de coronamaatregelen, om na te gaan hoe scholen het aanpakken. Hoe heeft de inspectie die rol zelf ervaren? Er was daardoor met veel scholen contact en de vragen en bedenkingen van scholen werden duidelijk. Had de ervaring van de onderwijsinspectie met bepaalde scholen een voorspellende waarde over de manier waarop die scholen omgingen met de coronacrisis? Hing een eerder chaotische of goed gestructureerde aanpak tijdens de coronacrisis samen met een bepaald profiel van de scholen? Of is het nog te vroeg om hierover uitspraken te doen?

1.2. Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers begrijpt dat de onderwijsinspectie voorstander is van gestandaardiseerde toetsen en ervan overtuigd is dat die de kwaliteitsmonitoring van het onderwijs zullen verbeteren.

Het gemengde beeld inzake begrijpend lezen baart het lid zorgen. Minder dan de helft van de scholen heeft een uitgewerkte leesdidactiek. Komt dit omdat scholen het niet belangrijk vinden of omdat ze niet weten hoe het aan te pakken?

Voor het buitengewoon basisonderwijs zijn de cijfers verontrustend, meent de spreker. Zij hoopt dat het nieuwe begeleidingsdecreet daar verandering in kan brengen.

Zeker in het secundair onderwijs is het slecht gesteld met het taalonderwijs. Elke leerkracht moet in eerste instantie een leraar moedertaal zijn en dan pas vakleerkracht. Heeft de onderwijsinspectie het gevoel dat de oorzaak ligt bij de slechte opleiding? Is er een verschil tussen de leerkrachten secundair onderwijs en de leerkrachten lager onderwijs?

1.3. Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe acht de onderzoeken en analyses van de onderwijsinspectie heel relevant voor de diverse onderwijsdebatten. Een schoolinspectie wordt soms negatief bekeken door leerkrachten en directie, maar ze geeft een goede analyse van de werking van de school. De inspectie ziet soms zaken die het schoolteam zelf niet vaststelt en waarmee men aan de slag kan.

Sinds enkele jaren gebeurt de doorlichting aan de hand van het referentiekader voor onderwijskwaliteit. Hoe ervaren de inspecteurs de verschillen met de vroegere doorlichting? Levert het betere resultaten op? Wat is de impact op de planlast van de scholen?

Het lid was als directeur een koele minnaar van gestandaardiseerde toetsen. Het is belangrijk om over degelijke outputgegevens te beschikken. Daarvoor zijn gestandaardiseerde toetsen nodig. Maar hij is van mening dat een evenwicht behouden moet blijven. Kinderen bezwijken soms onder de druk van de gestandaardiseerde toetsen, waardoor ze niet altijd de juiste weergave geven van de kwaliteiten van de leerlingen en de resultaten van de school. Hoever kan men gaan met gestandaardiseerde toetsen en in welke mate moet er rekening mee worden gehouden?

Zeker in de basisscholen is het ICT-beleid een heikel punt, meent de spreker. Wat is de algemene tendens bij de scholen? Zijn er voldoende middelen voor de scholen?

Door de coronacrisis zal dit schooljaar als heel bijzonder geboekstaafd staan. De onderwijsinspectie had een rol bij de heropstart en begeleiding van de scholen. Werd dat positief ervaren? Heeft de coronacrisis een grote impact gehad op de doorlichtingen van dit schooljaar? Zal de inspectie ook de volgende jaren rekening houden met de gevolgen van de coronacrisis, want scholen konden relatief minder tijd investeren in het pedagogisch project?

De inspectie houdt de scholen een spiegel voor bij de doorlichting. Maar de schoolteams zouden het waarderen als de inspectie ook zelf aangeeft hoe het anders en beter kan. In informele gesprekken zeggen inspecteurs wel hoe ze het zouden aanpakken, maar in het verslag is daar niets van terug te vinden. Zou dat geformaliseerd kunnen worden, want een school heeft ook nood aan richtinggevende aanwijzingen om bij te sturen?

Steve Vandenberghe wijst nog op de planlast. De lat voor de scholen moet bijzonder hoog gelegd worden, meent hij. Het referentiekader voor onderwijskwaliteit wordt als positief ervaren. Houdt de inspectie voldoende rekening met de planlast waarmee de scholen worden geconfronteerd?

In de basisscholen moeten de directeurs voor alles instaan. Zij hebben niet altijd tijd om aan de pedagogische trajecten te werken. Dat zorgt voor heel veel frustratie bij de directeurs, stelt de spreker. Zij willen vooruit en werken aan diverse punten, ook in de scholen die goed scoren. Maar ze hebben te weinig tijd en zouden veel meer energie willen investeren in de evaluatie, het evaluatiesysteem, de opvolging en het begeleidingstraject voor leerkrachten. Ook voor klasbezoeken hebben de directeurs te weinig tijd. In welke mate houdt de inspectie daar rekening mee?

1.4. Kathleen Krekels

De onderwijsinspectie ziet de pedagogische begeleiding als schakel voor de vertaling van de doorlichting naar de scholen, schetst *Kathleen Krekels*. Is de pedagogische begeleiding aanwezig bij de nabespreking op school? Doet de pedagogische begeleiding spontaan een aanbod aan de scholen, waar zij al dan niet op kunnen ingaan? Stappen scholen spontaan naar de pedagogische begeleiding of doen ze dat alleen als ze daartoe verplicht zijn door een ongunstige beoordeling?

De inspectie geeft aan dat er onduidelijkheid is bij directies over wat best wordt geëvalueerd, hoe en wie er best bij wordt betrokken. Met het oog op de planlast meent het lid dat de duidelijkheid best gecreëerd wordt door de inspectie. Is dat ook de visie van de inspectie zelf? Indien niet, bij wie kan de directie dan wel om advies vragen?

De spreker vraagt nog wat de regels en afspraken zijn voor het toekennen van een bepaalde kleur bij de beoordeling door de inspectie. Wanneer wordt blauw (overstijgt de verwachting) toegekend en wanneer groen (volgens de verwachting)? Kan de subjectiviteit van de inspecteur ter plaatse daarbij een rol spelen?

De inspectie geeft aan dat in het buitengewoon onderwijs de algemene kwaliteit eerder wat zwakker is en er grote uitdagingen zijn. 11 van de 35 scholen van het buitengewoon basisonderwijs werden ongunstig beoordeeld. Voor de secundaire scholen buitengewoon onderwijs was dat 2 op 10. In de Onderwijsspiegel van het schooljaar 2017-2018 waren er 5 van de 17 basisscholen die een ongunstig verslag kregen. Het schooljaar daarvoor was dat maar 1 school op 15.

Hetzelfde beeld geldt voor de secundaire scholen. In het schooljaar 2016-2017 was 1 op de 26 scholen met een ongunstig advies, het jaar daarna geen enkele en nu 20 procent. De spreker vraagt of deze evolutie verband houdt met de veranderingen in het kader van het M-decreet.

Uit de Onderwijsspiegel blijkt dat 6 van de 35 scholen geselecteerd werden omdat de inspectie al bezorgd was over het beleid. Behoren deze 6 scholen tot de 11 met een ongunstig advies? Dat zou natuurlijk het beeld kunnen vertekenen.

Het buitengewoon onderwijs scoort heel goed inzake gegevensverzameling. Het is volgens Kathleen Krekels frappant dat de inspectie stelt dat het in het buitengewoon onderwijs misloopt tussen het bepalen van de beginsituatie en het specifiek ingaan op de onderwijs- en opvoedingsbehoeften. Het lukt dus niet om het juiste onderwijs aan te bieden in verhouding tot de specifieke zorgvraag. Dat zou volgens de spreker net de expertise van het buitengewoon onderwijs moeten zijn.

De onderzoekers geven aan dat er een stijgende activiteit is en een moeilijkere problematiek. Leerkrachten hebben ook een deuk in hun zelfvertrouwen gekregen. Maar de ondersteuningsnetwerken maken net gebruik van de expertise die ze hebben opgebouwd in het buitengewoon onderwijs. Scholen zijn over het algemeen positief over de ondersteuners. Er is expertise in huis, maar die wordt toch in vraag

gesteld als er geen juiste afstemming is tussen de specifieke zorgvraag en het onderwijsaanbod. De spreker wil daar meer duiding over.

De inspectie wijst op de knelpunten inzake personeelsbeleid en professionalisering. Is dat een pijnpunt?

Over het deeltijds kunstonderwijs stelt de inspectie vast dat academies vasthouden aan de gekende geplogenheden. De academies hebben volgens de inspectie misschien nood aan begeleiding om de nieuwe regelgeving om te zetten in de praktijk.

Met Onderwijsdecreet XXX worden middelen ingezet om het dko te ondersteunen in projecten die de onderwijskwaliteit bevorderen. Er wordt bijvoorbeeld gestimuleerd om expertise te delen, onder andere via gemeenschappelijke pedagogische studiedagen. Ziet de inspectie nog andere vormen van ondersteuning waar de academies bij gebaat kunnen zijn?

Het dko zou volgens de inspectie ook werk moeten maken van transparante beoordelingscriteria. Er moet duidelijker verwezen worden naar de leerplandoelen. Ook daartoe kan OD XXX een incentive zijn. Wat verwacht de inspectie exact en worden aandachtspunten meegegeven om de evaluatie te verbeteren?

Voor de ondersteuningsnetwerken is er een spanningsveld tussen de vraag naar een meer afgebakende vorm van ondersteuning langs de ene kant en flexibiliteit langs de andere kant. Hoe benadert de inspectie dat spanningsveld?

De inspectie geeft aan dat de samenwerking tussen CLB en pedagogische begeleiding niet overal gelijk is, maar wel overwegend positief. Zowel de CLB's als de pedagogische begeleiding benadrukken dat een netoverschrijdend en geïntegreerd ondersteuningsmodel beter zou zijn dan het huidige netgebonden tweesporenmodel. Dat sluit ook aan bij de conclusies van de commissie-Struyf. Dit wordt ook meegenomen in de voorbereiding van het nieuwe begeleidingsdecreet. Wat zou volgens de inspectie de eerste stap kunnen zijn naar die nieuwe samenwerking?

1.5. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman is verheugd over het positieve leer- en leefklimaat en het engagement in de scholen.

Maar er zijn natuurlijk ook nog heel wat uitdagingen. Wat het onderwijskundig beleid betreft, is er, zowel in het basisonderwijs als het secundair onderwijs, nog werk aan de winkel. De kwaliteitsontwikkeling is te fragmentair en het ontbreekt in veel scholen aan coaching en aansturing van leraren op de klasvloer. Voor het secundair onderwijs blijft de ondersteuning van vakgroepen en individuele leraren een pijnpunt.

Hoe kan het beleid daar best op inspelen? Het lid meent dat er in de lerarenopleiding meer aandacht kan worden besteed aan onderwijskundig beleid. Maar daarnaast is ook het hr-beleid op school van belang. Wat zijn de voornaamste verbeterpunten? Moeten directies meer opleiding en ondersteuning krijgen voor het uittekenen van het beleid?

De inspectie wijst zelf op het belang van ondersteuning en begeleiding. Dient die enkel te komen van de pedagogische begeleidingsdiensten? Heeft de inspectie daar een rol in te spelen?

De systematische bewaking van de kwaliteit is ook een belangrijk aandachtspunt. De inspectie schuift de gestandaardiseerde toetsen naar voren als een belangrijk element. Dat is volgens de spreker een goede manier om de kwaliteit van een

school te monitoren en na te gaan of vooruitgang wordt geboekt op het niveau van de school. Scholen die ondermaats presteren, moeten een traject volgen. Wat is de rol van de inspectie hierin?

Over het kleuteronderwijs zegt de inspectie dat er kansen blijven liggen op het vlak van talige ontwikkeling. Hoe kunnen scholen daar beter op inspelen?

De cijfers voor begrijpend lezen zijn volgens Hannelore Goeman confronterend. Er is te weinig doordachte leesdidactiek en scholen slagen er te weinig in om het effect van begrijpend lezen duidelijk in kaart te brengen. Hoe kan het beleid daar beter op inspelen? Is het een kwestie van meer opleiding of externe begeleiding?

Over duaal leren worden een aantal pijnpunten vermeld in de Onderwijsspiegel, stelt de spreker. Uit de proefdoorlichtingen blijkt dat slechts een aantal opleidingsinstellingen goed voorbereid is ingestapt in duaal leren. De duale visie ontbreekt. Leraren hebben het nog altijd moeilijk om het standaardtraject te vertalen in functionele kennis en oefeningen. Leerlingen krijgen te weinig ondersteuning bij het intakegesprek. Tijdens het traject ontbreken duidelijke afspraken en doelgerichte afstemming. De lerarenevaluatie verloopt niet goed. De spreker vraagt of de inspectie dieper kan ingaan op deze topics. Zij gelooft in het concept van duaal leren, maar uit de doorlichtingen blijkt dat er nog veel werk aan de winkel is.

In de eerste graad van het secundair onderwijs is het concept 'basisgeletterdheid' ingevoerd. Het is de bedoeling om dat door te trekken voor de tweede en de derde graad en ook te vertalen naar het basisonderwijs. Op welke manier wordt dat nu al meegenomen in de doorlichtingen? Welke instrumenten hanteren scholen en de inspectie om de basisgeletterdheid van leerlingen te meten?

1.6. Loes Vandromme

Loes Vandromme was wat ontgoocheld bij het lezen van de negatieve krantenartikels over de Onderwijsspiegel. Er schuilt volgens haar een gevaar in dat onderwijskwaliteit gelijkgesteld wordt met de resultaten van een beperkt aantal domeinen. Dat baart haar zorgen.

Het lid gelooft dat elke gelegenheid moet worden aangewend om het onderwijs op een positieve manier in beeld te brengen. Dat is ook van belang voor de zorg voor de kwaliteit van het onderwijs.

De inspectie stelt voor om te borgen wat goed is en bij te sturen waar nodig. Hoe maakt de inspectie gebruik van de goede praktijken die worden vastgesteld om kwaliteitsvol onderwijs te versterken? In welke mate bracht inspectie 2.0 een nieuwe kijk binnen de scholen om aan de kwaliteit te werken?

Voor het buitengewoon onderwijs gaan een aantal alarmbellen rinkelen. Wat is de reden van de plotse stijging van het aantal opmerkingen binnen het buitengewoon onderwijs? Werd er strenger geëvalueerd?

De oorzaak van de problemen wordt soms ook gekoppeld aan het M-decreet, maar er worden ook veel linken gelegd met de handelingsplannen die aan individuele leerlingen gekoppeld zijn. Met een nieuw begeleidingsdecreet kunnen niet zomaar alle problemen met de handelingsplannen opgelost worden. Hoe ziet de inspectie dat?

Ook de draagkracht van het onderwijs staat onder druk. Wat bedoelt de inspectie daarmee?

Er zijn misschien uitdagingen en problematieken die meer vergen van leerkrachten. Hoe kan hun draagkracht ondersteund worden?

Worden de bevindingen van de inspectie over de ondersteuningsnetwerken afgetoetst met de commissie-Struyf?

Vervolgens gaat het lid in op het onderwijskundig beleid en de mate waarin scholen proberen om zelf kwaliteit in het onderwijs na te streven. Er bestaan al twee soorten gestandaardiseerde toetsen. Heel veel basisscholen nemen daaraan deel, maar gaan onvoldoende aan de slag met de resultaten. Gaat de inspectie in overleg met de pedagogische begeleidingsdiensten over de vaststellingen op het terrein en de groeikansen?

Een gestandaardiseerde toets is een manier om een beleid te evalueren. In welke mate ziet de inspectie dit als een instrument om een individuele leerling te toetsen?

Het onderwijskundig beleid is volgens de spreker sterk verbonden met het beleidsvoerend vermogen van scholen. De inspectie stelt vast dat er bij de scholen wel een visie is, maar dat ze onvoldoende de kwaliteit kunnen borgen wegens te weinig coördinatie en aansturing, waardoor ze efficiëntie missen. Hoe kunnen schoolleiders versterkt worden? Heeft de inspectie goede voorbeelden van banaba's of opleidingen die schoolleiders ondersteunen?

Daarnaast is ook de administratieve ondersteuning van belang. Veel directeurs weten wel waar ze naartoe moeten, maar ze hebben niet de mogelijkheden om de plannen uit te voeren omdat ze moeten instaan voor allerlei praktische en organisatorische aspecten, waardoor ze niet aan beleid toekomen. Directeurs van het basisonderwijs zijn vragende partij voor administratieve ondersteuning. Zijn er op dat punt winsten te boeken?

Loes Vandromme merkt dat er verschillen bestaan tussen scholen wat betreft de visie op de taak van leerkracht als een autonome leerkracht voor de klas en lid van een team. Het personeelsbeleid kan bepalend zijn voor de hele school. Heeft de inspectie daar voorbeelden van?

Zij stelt dat het leer- en leefklimaat goed is en dat er veel enthousiasme is in scholen.

In het kleuteronderwijs zijn er kansen om te werken aan talig onderwijs. Zijn er op dat punt goede voorbeelden?

Er is een continuüm om te werken met taal. De spreker is van mening dat elke leerkracht, zeker in het secundair onderwijs, taalleerkracht zou moeten zijn. Heeft de inspectie tips voor een kwaliteitsvol aanbod Nederlands in verschillende vakken?

1.7. Jo Brouns

Jo Brouns gaat in op de zelfevaluatie door scholen van hun kwaliteit. De onderwijsinspectie stelt vast dat de beleidsteams van scholen er niet altijd in slagen om de kwaliteitsontwikkeling vorm te geven zoals ze dat willen. De teams hebben nood aan gerichte professionalisering voor beleidsthema's, aan handvaten om een schoolteam aan te sturen, aan sterke ondersteunende schoolbesturen en aan instrumenten om kwaliteit te evalueren. Welke adviezen geeft de inspectie aan de scholen? Hoe kunnen scholen ondersteund worden? Hoe is het gesteld met de kennis van de scholen van het kwaliteitsmodel?

Het is volgens het lid meer dan ooit van belang dat scholen aandacht hebben voor ICT. Heeft de inspectie tijdens de recente contacten met de scholen bepaalde vaststellingen gedaan?

Heeft de inspectie gepeild naar het ICT-beleid in scholen? Zijn scholen klaar voor de doorgedreven digitalisering? Wat is er volgens de inspectie nodig om die te versnellen en verankeren?

De spreker verwijst daarna naar het digitale platform Smartschool. Is voor de onderwijsinspectie het al dan niet gebruiken van Smartschool door een school een element van de beoordeling?

1.8. Jan Laeremans

Jan Laeremans zoomt in op het onderwijskundig beleid, dat echt niet aan de verwachtingen voldoet, want slechts een kwart van de scholen haalt het verwachte niveau. De inspectie zegt dat een duidelijk pijnpunt in veel scholen de aansturing en opvolging is van vakgroepen en individuele leerkrachten. De vakgroepen komen voor de leerkrachten bovenop het werk, stipt de spreker aan. Ze worden daar ook niet extra voor vergoed. Ook de persoon die de vakgroep moet leiden, krijgt daar geen uren voor. Het is dus allemaal vrijwilligerswerk. Dat er grote verschillen zijn tussen de vakgroepen is volgens het lid evident. Ze verschillen ook sterk qua grootte en zijn dikwijls vooral bezig met praktische afspraken.

De verwachtingen van de inspectie situeren zich op een meer theoretisch niveau. Eigenlijk zou er een begeleider moeten zijn die de richting aangeeft. De spreker ziet geen oplossing voor het gestelde probleem, tenzij er extra middelen ter beschikking worden gesteld of uren worden vrijgesteld.

Jan Laeremans vraagt zich af of de verwachtingen van de inspectie niet te hoog zijn.

Ook in de vakgroepen van de zachte sector is het integreren van de leerinhouden theorie en praktijk een werkpunt, stelt de inspectie in de Onderwijsspiegel. Een aantal doelen komt hierdoor niet of op een te laag beheersingsniveau aan bod.

De spreker weet dat er een groot verschil is tussen de leerlingen die de richting Verzorging in het bso volgen. Sommigen zouden een technisch niveau aankunnen en het zou goed zijn om meer leerlingen daartoe te stimuleren. Leerlingen die wel willen verzorgen, maar niet direct (kunnen) opteren voor Verpleegkunde, komen vaak in een groep terecht met een heel beperkte motivatie. Daardoor worden ze niet gestimuleerd om de theorie op een beter niveau te kennen. De frustratie van veel leerkrachten in de verzorgende sector is dat de leerlingen niet willen studeren.

Kan worden nagegaan of het zinvol kan zijn om Verzorging in twee te splitsen? Op technisch niveau kunnen dan leerlingen begeleid worden die later eventueel kunnen doorstromen naar Verpleegkunde. Daarnaast is er de opleiding Verzorgende op beroepsniveau voor leerlingen die de basistaken kunnen uitvoeren. Acht de inspectie deze opsplitsing mogelijk?

1.9. Annabel Tavernier

Annabel Tavernier heeft met bijzondere interesse de rapporten over begrijpend lezen in het basis- en secundair onderwijs gelezen. Tal van metingen en studies deden de voorbije jaren alarmbellen rinkelen inzake leesvaardigheid. Ze wezen op een sterk dalende trend voor begrijpend lezen. Het lid waardeert dat dankzij de bijkomende onderzoeken van de onderwijsinspectie een beter inzicht in de situatie verworven wordt. Dat is een belangrijke stap in het bewustwordingsproces.

In 44 procent van de bezochte scholen wordt onvoldoende tijd vrijgemaakt om te lezen. Een derde van de basisscholen heeft een eenzijdig of verouderd leesaanbod. In de helft van de scholen wordt niet in alle klassen voorgelezen en ontbreekt een doordachte leesdidactiek. In slechts een derde van de scholen gebeurt een brede opvolging van de leerlingen, waarbij zowel leesbegrip, leesmotivatie als strategiegebruik in kaart worden gebracht. Dat is volgens de spreker problematisch.

Hoe verklaart de inspectie de tegenvallende resultaten? Wat zijn de oorzaken? Hoe wordt de bevinding verklaard dat slechts in een derde van de basisscholen een brede opvolging van de leerlingen gebeurt over deze thematiek?

Volgens de inspectie is er nood aan inzichten in effectieve leesdidactiek op de klasvloer, bijvoorbeeld door er meer aandacht voor te hebben in de initiële lerarenopleiding. Voert de inspectie daarover gesprekken met de lerarenopleiders?

De pedagogische begeleiders zijn goed geplaatst om kennis en inzichten over effectieve leesdidactiek tot bij de leraren te krijgen. Gebeurt dat vandaag te weinig?

Voor het secundair onderwijs wil de inspectie dat alle leraren de beheersing van het Nederlands en het tekstbegrip bewaken. Hoe wordt verklaard dat dit momenteel minder gebeurt? Ziet de inspectie een evolutie? Op welke manier kan het belang van taalgericht vakonderwijs beter onder de aandacht gebracht worden van leraren van niet-taalvakken?

De N-VA acht het belangrijk dat op alle niveaus aandacht gaat naar begrijpend lezen en taal. De spreker steunt het idee van een betere monitoring en opvolging. Dat is essentieel om zicht te krijgen op het niveau begrijpend lezen van de leerlingen. Hoe kan worden vermeden dat een degelijke monitoring van begrijpend lezen zorgt voor toenemende planlast?

Het lid waardeert dat de inspectie ook in de toekomst verder wil inzetten op begrijpend lezen. Die inzichten zullen ongetwijfeld een waardevolle bijdrage leveren voor het versterken van het Vlaamse onderwijs inzake begrijpend lezen.

1.10. Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde focust op de toekomst en hoe voorkomen kan worden dat binnen enkele jaren hetzelfde verhaald wordt verteld. Het lid weet dat dit ook over beleidsaspecten gaat en dat de onderwijsinspectie in het antwoord enige omzichtigheid aan de dag moet leggen.

De invoering van het nieuwe begeleidingsdecreet, dat gepland is vanaf 2021-2022, staat vermeld in het Vlaamse regeerakkoord. Het doel is ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk leerlingen uit het buitengewoon onderwijs aansluiten bij de algemene leerdoelen. Hoe kan het begeleidingsdecreet daarbij helpen en hoe ziet de inspectie de implementatie?

De Vlaamse overheid heeft daarvoor inspiratie gezocht bij buitenlandse modellen. Het lid verwijst naar het RTI-model, waarbij de zorgnood van de leerlingen in zijn geheel wordt bekeken en hoe voor de specifieke zorgnood wordt aangesloten op algemene leerdoelen. Daarbij is ook oog voor de draagkracht van de schoolteams en het boeken van voldoende leerwinst door de leerlingen.

Volgens de spreker kijkt het RTI-model naar algemene vooruitgang, eerder dan naar specifieke elementen. Kan dit bij de invoering van het begeleidingsdecreet een soort van nieuwe basis vormen om de aansluiting bij leerdoelen na te gaan?

Het buitengewoon onderwijs is geen eenheidsworst, stipt de spreker aan. Dat maakt het moeilijk om te zeggen hoe geremedieerd kan worden. Er zijn heel veel verschillende types van leerlingen en onderwijsnoden. Dat maakt het niet eenvoudig om te zeggen hoe ze best aansluiten bij de leerdoelen.

Als met het begeleidingsdecreet een nieuw model wordt gecreëerd, kan misschien op een andere manier onderzocht worden hoe de doelstellingen worden bepaald.

1.11. Arnout Coel

Arnout Coel gaat in op het hoofdstuk over bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. De meeste geëvalueerde scholen scoren sterk, maar vooral in het gewoon secundair onderwijs blijven er een aantal uitdagingen. Ook in het buitengewoon onderwijs heeft een belangrijk percentage van de scholen nog tekorten. Elk kind heeft recht op onderwijs in een kwaliteitsvolle en veilige omgeving, stelt het lid.

De coronacrisis heeft het onderwijs voor een aantal extra uitdagingen geplaatst. In de toekomst zal een bijkomend aandachtspunt bij de inspectie van scholen erin moeten bestaan om na te gaan of scholen op het vlak van infrastructuur, de manier van werken en de veiligheidsvoorschriften voldoende anticiperen.

Het volgende schooljaar start met een kleurensysteem. Dat zal ook een impact hebben. Het lijkt de spreker een taak van de inspectie om dat in de toekomst te monitoren. Hij informeert naar de visie van de inspectie op dat terrein.

1.12. Karolien Grosemans

Karolien Grosemans gaat in op de coaching en beoordeling van het personeel. Volgens de inspectie blijft dat een uitdaging. Een mooie en voorzichtige formulering, stelt het lid. Ze ziet coaching en beoordeling ook niet als een straf, maar als een middel om te groeien. Hoe kan dit worden verbeterd? Doet de inspectie hierover aanbevelingen aan de directeurs?

De initiatieven om te professionaliseren zijn niet altijd gericht op de behoeften, zijn te weinig concreet of niet doelgericht. Wat is hier volgens de inspectie de verklaring voor? Is het aanbod ontoereikend of net te groot?

Het is volgens de spreker frustrerend als initiatieven als teleurstellend worden ervaren. Dat zet natuurlijk niet aan om deel te nemen.

Op secundaire scholen heerst soms een eilandcultuur. Er is onvoldoende uitwisseling tussen leerkrachten. Er worden te weinig onderlinge afspraken gemaakt over de logische opbouw van kennis, vaardigheden en strategieën. Hoe kan dat doorbroken worden? Is er nood aan een overkoepelend overleg?

Werkdruk en planlast zijn voor Karolien Grosemans belangrijke aandachtspunten. De inspectie is hervormd en heeft als bijkomende opdracht het in kaart brengen van de planlast. Hoe wordt dat aangepakt? Worden de leerkrachten bevraagd? Kan een stand van zaken gegeven worden? Doet de inspectie aanbevelingen om de enorme administratieve planlast weg te werken?

In de beleidsnota Onderwijs 2019-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 129/1) staat het meldpunt voor administratieve planlast. Kan de inspectie daarover zijn visie geven?

De spreker gaat tot slot in op de evaluaties. In het rapport staat dat ongeveer 60 procent van de basis- en secundaire scholen op betrouwbare wijze de kwaliteit evalueert. Voor het lid is 60 procent onvoldoende. Er is volgens de inspectie

onduidelijkheid over hoe dat best gebeurt en er is hoop dat de gestandaardiseerde toetsen een oplossing zullen bieden.

Tijdens de coronacrisis kregen sommige leerlingen plots rapporten met kleuren-evaluaties (rood, geel, groen en blauw). Het eindrapport was een mix van cijfers en kleuren, waar moeilijk conclusies uit getrokken konden worden. De schriftelijke feedback was nodig om alles te kunnen plaatsen. Op de vraag waarom de school overschakelde op kleurenevaluaties volgde het antwoord dat het moest van Brussel. Was dit een richtlijn of aanbeveling? Is het een trend in scholen?

Er werd wel verbeterd in cijfers, maar op het rapport werden die omgezet in een kleur. Zo waren 17/18 en 11/18 beide blauw, wat de spreker verbaasde. Maar misschien is er wel een goede reden waarom scholen plots overschakelen naar kleuren. Karolien Grosemans informeert naar het standpunt van de inspectie.

2. Antwoorden van de Vlaamse onderwijsinspectie

Bieke De Fraine beantwoordt de vraag over de scholen die een advies 1B hebben gekregen, dus een gunstig advies met een of meerdere tekorten. 34 procent van de doorgelichte instellingen heeft een dergelijk advies gekregen. Deze 181 instellingen vormen een heel diverse groep. Sommige scholen hebben slechts één tekort, sommige hebben er meerdere. Soms gaat het om evaluatie, maar meestal in combinatie met een ander aspect van de onderwijsleerpraktijk. Het is niet zo dat scholen waar Nederlands is doorgelicht vaker een tekort hebben dan scholen waar Nederlands niet in de focus stond, licht de spreker toe. In sommige scholen gaat het over bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne.

Voor deze groep heeft de inspectie wel het vertrouwen dat de school de capaciteiten heeft om de tekorten weg te werken.

Els Vermeire gaat in op de rol van de inspectie in coronatijden. Zodra duidelijk werd dat de scholen zouden sluiten, heeft de inspectie op strategisch niveau nagedacht hoe de inspectiediensten de vinger aan de pols kunnen houden.

In eerste instantie nam de inspectie telefonisch contact op met de scholen om informatie in te winnen over de aanpak van het onderwijs en die te laten doorstromen naar Brussel. Dat was voor de inspectie een unieke en betekenisvolle ervaring.

De reactie van de scholen was ook positief, want zij konden bij de inspecteurs ook meer informeren over bijvoorbeeld de draaiboeken en hun ervaringen en zorgen delen. Nadat nieuwe maatregelen waren genomen, was het voor sommige scholen teleurstellend dat niet al hun verzuchtingen waren ingelost.

Zodra het mogelijk was, heeft de inspectie ervoor gekozen om over te stappen naar werkbezoeken. De inspecteurs namen de rol op als go-between en konden via de ontwikkelingsgerichte dialoog scholen ondersteunen, een spiegel voorhouden en informatie capteren.

Er zijn nog geen onderzoeken gebeurd of de vaststellingen van het schooljaar 2018-2019 enige voorspellende waarde hadden voor de wijze waarop scholen omgingen met de coronacrisis. De inspectie is wel van plan om verdere analyses uit te voeren op de verzamelde informatie. Dus het is mogelijk dat dit punt later nog wordt onderzocht.

De diversiteit aan kwaliteit in de scholen zoals die blijkt uit de Onderwijsspiegel werd ook vastgesteld in de manier waarop scholen omgaan met de coronacrisis. In het secundair onderwijs gaat de helft van de scholen ervan uit dat ze zich geen zorgen moeten maken over leerachterstand bij de leerlingen. De andere helft

maakt zich wel zorgen en verwijst naar bepaalde leerlingen, leerjaren en specifieke problematieken.

In het schooljaar 2018-2019 gebeurde geen expliciet onderzoek naar het ICT-beleid van de scholen, merkt de spreker op. Tijdens de werkbezoeken in juni kwam wel naar boven dat veel scholen positieve en vergelijkbare ontwikkelingen kennen bij hun team, leerlingen, ouders en betrokkenen. De ICT-vaardigheden zijn versneld ontwikkeld. De scholen geven ook aan dat ze in de toekomst die positieve ontwikkelingen willen voortzetten. Dat stemt de spreker hoopvol.

Het is de wens van de inspecteurs om opnieuw hun rol van stimulerende en beoordelende onderwijspartner op te nemen. De inspectie bereidt zich voor op het na-jaarsonderzoek. Dat zal op een andere manier gebeuren dan de gebruikelijke doorlichtingen en vooral de leerlingen en cursisten centraal stellen.

Katja Petry gaat in op de vragen over de kwaliteit van het buitengewoon onderwijs. Het is een complex verhaal, vandaar dat de spreker eerst de context schetst. Het is moeilijk te zeggen of de mindere kwaliteit van het buitengewoon onderwijs gelinkt is aan het M-decreet.

De inspectie stelt al jaren vast dat er in het buitengewoon onderwijs een taakverruiming is. Het heeft er extra opdrachten bijgekregen en er was lange tijd ook onduidelijkheid over de rol van het buitengewoon onderwijs. Daarnaast is er ook een duidelijke evolutie in de leerlingenpopulatie. De noden van de leerlingen zijn zeer complex geworden, maar ook heel heterogeen. Het buitengewoon onderwijs vangt leerlingen op met een ontwikkelingsleeftijd beneden de twee maanden tot leerlingen die zeer begaafd zijn en vaak een meervoudige problematiek hebben. Het is een grote uitdaging om aan deze leerlingen onderwijs op maat te bieden, maar dat is net de opdracht van het buitengewoon onderwijs.

De onderwijsinspectie ziet dat er scholen zijn met een zeer goede kwaliteit van onderwijs. Maar er zijn ook scholen die onvoldoende kwaliteit bieden. Als wordt gekeken waar de pijnpunten zich situeren, komt men bij het proces van handelingsplanning. Het gaat om verschillende schakels die juist op elkaar afgestemd moeten zijn of het geheel werkt niet en biedt dus geen kwaliteitsvol onderwijs aan de leerlingen.

Gegevensverzameling is een sterk punt van het buitengewoon onderwijs. Men kan over een breed gamma van ontwikkelingsgebieden informatie capteren. Maar de vertaalslag naar de concrete specifieke behoeften van een leerling is soms moeilijk. Als de complexe noden niet voldoende geconcretiseerd kunnen worden, wordt het moeilijk om er aangepaste doelen aan te koppelen, een aangepast aanbod aan te bieden en te evalueren.

Dat proces is heel complex op individueel niveau, maar dat gebeurt ook voor een groep van leerlingen en het proces van handelingsplanning gebeurt ook op het niveau van de school. Als er in een school problemen zijn met de handelingsplanning, blijkt dat niet alleen in de onderwijsleerpraktijk, maar vaak ook in de kwaliteitsontwikkeling van de school. Voor beide wordt dezelfde cyclus doorlopen. Scholen moeten de beginsituatie nagaan, hoe ze het beleid inzake handelingsplanning daarop kunnen afstemmen en hoe het beleid geëvalueerd kan worden.

In het buitengewoon onderwijs zijn er dus vaak scholen die, als ze die cyclus goed kunnen doorlopen, dat goed kunnen aanpakken bij individuele leerlingen, maar ook op schoolniveau. Als er problemen zijn, vallen scholen op heel wat aspecten uit.

Er is de voorbije jaren veel ingezet op leerlingen met specifieke noden in het gewoon onderwijs, maar het is ook nodig om de kwaliteit van het buitengewoon onderwijs te versterken, stelt de spreker. Dat kan door de scholen en het beleid te ondersteunen, maar ook door het professionaliseren van leraren, onder andere door coaching op de klasvloer.

Response to intervention is een aspect dat past binnen handelingsplanning. Er gebeurt een interventie en de reactie van de leerling wordt bekeken, waarna wordt geëvalueerd. Ook dat is een cyclus. Als de interventie niet werkt, wordt een andere gekozen. Response to intervention kan dus zeker matchen met handelingsplanning, aldus Katja Petry. Dat zal allicht niet alles oplossen, maar het is een element dat een bijdrage kan leveren.

Voor de zes geselecteerde scholen uit het buitengewoon basisonderwijs waren er knipperlichten. Een onderzoek wees uit dat er mogelijk iets aan de hand was. In de doorlichting werden de scholen opnieuw bezocht, met als resultaat dat vijf van de zes scholen een ongunstig advies hebben gekregen.

Bart Maes gaat in op het ondersteuningsmodel en het toekomstige begeleidings-decreet.

De spreker geeft mee dat het rapport is bezorgd aan de commissie-Struyf, waarvan ook iemand van de onderwijsinspectie lid is. De informatie is dus doorgestroomd, ook naar de mensen die binnen het beleidsdomein bezig zijn met de voorbereiding van het nieuwe begeleidingsdecreet. Ook de rapporten van de inspectie over de ondersteuningsnetwerken en de terreinverkenning van de kleine types werd met deze mensen besproken.

De spanning tussen afgebakende ondersteuning of ondersteuning met meer flexibiliteit is voor de spreker een lastig punt. De terreinverkenning leerde dat het expertisevraagstuk het meest belangrijk is. De vormgeving van de ondersteuning, met criteria of flexibel, hangt af van de manier waarop de vraag beantwoord kan worden, welke expertise op het juiste moment en op het juiste niveau geboden wordt binnen een ondersteuningstraject. Het is volgens de inspectie nuttig om te onderzoeken wat nu juist werkt. Wat maakt dat ondersteuning op de klasvloer voor leerlingen, leraren en ouders deskundig en effectief is?

Uit de terreinverkenningen bleek ook dat het enorm belangrijk is om stabiliteit te geven aan het ondersteuningsmodel. Er gebeurden de voorbije jaren veel wijzigingen op allerlei vlakken. Een allereerste stap – en dat gaat niet over de inhoud – zou kunnen zijn om de mensen zekerheid te geven, ook wat de juridische en statutaire aspecten betreft. Ondersteuners zitten in een precaire werkgelegenheidssituatie. Daarom is er ook veel verloop en is het moeilijk om de juiste expertise op het juiste moment te hebben.

Een volgende stap is volgens de inspectie werken vanuit een gedeelde visie door alle cocreatiepartners van de ondersteuning. Er zit nu soms spanning op de verwachtingen. De ontvangende scholen verwachten bijvoorbeeld ondersteuning door iemand die vast verbonden is aan de school, maar toch onafhankelijk, iemand die breed inzetbaar is, maar toch handicapspecifiek expert is, iemand die goed met leerlingen kan werken, en toch coachende vaardigheden heeft. Dat is niet gemakkelijk, meent Bart Maes. Er is dus nog werk om alles te expliciteren en de actoren te bedelen met de taken die hen het best toekomen. Het fundament daarvoor is de basiszorg en de verhoogde zorg in het gewoon onderwijs.

Wat de specifieke samenwerking met CLB en PBD betreft, zegt Bart Maes dat uit de terreinverkenningen blijkt dat de CLB's zich gewrongen voelen bij hun rol bij de verslagen en de gemotiveerde verslagen. Scholen en ondersteuningaanbieders

ervaren dat CLB's een bottleneck zijn. De spreker heeft al de opmerking opgevangen van een beleidsverantwoordelijke uit een groot centrum dat het CLB eigenlijk een CLA is: namelijk een centrum voor leerlingenadministratie. Dat noemt de spreker zorgwekkend.

Een ander principe voor samenwerking met CLB's en PBD's is het begrip 'proactiviteit'. Niet alle centra beschikken over alle handicapspecifieke expertise. Het zou mogelijk moeten zijn dat mensen die werkzaam zijn bij ondersteuningaanbieders en over de specifieke expertise beschikken al vroeger in de HGD-trajecten een rol kunnen spelen. Dat levert een meerwaarde op voor de beeldvorming en de ondersteuning die daarop kan volgen.

Bieke De Fraine zoomt vervolgens in op het onderwijskundig beleid in scholen in het gewoon basis- en secundair onderwijs. In het gewoon basisonderwijs voldoet 65,8 procent van de scholen op onderwijskundig beleid, in het secundair onderwijs is dat 23,9 procent. Er is dus nog groeimarge.

In het basisonderwijs is er minder middenkader dan in het secundair onderwijs. *Bieke De Fraine* beaamt dat er geen een-op-eenrelatie is tussen middenkader en onderwijskundig beleid.

Het onderwijskundig beleid gaat zowel over horizontale afstemming tussen de vakken als over verticale afstemming tussen de jaren, verduidelijkt de spreker. Scholen met een sterk onderwijskundig beleid hebben een doelgericht onderwijskundig beleid.

Ze maakt een zijsprong naar de scholen die overschakelen van cijfers naar kleuren voor de quoterings. Als de inspectie aan deze scholen de vraag zou stellen waarom die keuze werd gemaakt, is het slechts mogelijke antwoord dat het van Brussel moest. Dat is niet bepaald doelgericht, stipt de spreker aan. Er is pedagogische vrijheid, dus scholen kunnen keuzes maken. De inspectie kan niet zeggen of dat de juiste keuzes zijn, maar kan wel vragen of het doordachte en doelgerichte keuzes zijn, om de ontwikkelingen van de leerlingen te versterken. Het onderwijskundig beleid is sterk als erover nagedacht is, als afwegingen zijn gemaakt en het de leerlingen ten goede komt.

In een sterk onderwijskundig beleid is er aansturing, coördinatie en efficiëntie. Als vernieuwingen worden geïmplementeerd, wordt nagedacht over de professionalisering die nodig is om te slagen.

Er werd verwezen naar de mogelijke eilandcultuur in het secundair onderwijs met de vakgroepen. De vakgroepen zorgen vaak voor een verticale samenhang over de jaren heen, schetst de spreker, maar ze belemmeren mogelijk een beetje de horizontale samenhang. De vakgroepwerking hoeft volgens *Bieke De Fraine* geen probleem te zijn. Het laatste waar de inspectie voor wil pleiten, is de invoering van nog meer overlegstructuren met nog meer planlast. Ze pleit wel voor openheid, heldere communicatie en uitwisseling. Dat hoeft niet per se via formele, overkoepelende structuren. Elke school kan zoeken naar de meest efficiënte structuur. De inspectie zal dan vragen hoe het wordt aangepakt, welke communicatie gebeurt, hoe het beleid doordacht is en welk draagvlak er is.

De vakgroepen komen inderdaad bovenop het gewone werk. Maar als die vakgroepen enkel maar praktische afspraken maken, blijft de inspectie op haar honger zitten. Zij hoopt dat de vakgroepen onderwijskundige afspraken maken en die zijn heel praktisch. Als er bijvoorbeeld in een klas Verzorging een grote diversiteit is, waar leraren moeite mee hebben, hoopt de inspectie dat leraren in een vakgroep daarover praten en onderwijskundige aspecten bespreken. Dat zijn hoge

verwachtingen, maar dat is volgens de spreker gerechtvaardigd. Ook niveauverschillen tussen leerlingen zijn een ideaal gespreksonderwerp voor een vakgroep.

Wat het verbeteren van het onderwijskundig beleid betreft, merkt de inspectie dat in de lerarenopleiding het idee dat een goede leraar iemand is die zijn vak en de vakdidactiek beheerst, wordt verbreed naar teamwork.

Directies moeten van alle markten thuis zijn en duizend dingen oplossen, bevestigt de spreker. De inspectie hoopt dat de directies tijd en ruimte krijgen om het onderwijskundig leiderschap in handen te nemen, lijnen uit te zetten en met het team erover in gesprek te gaan.

Els Vermeire gaat in op de vragen over het onderzoek Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie. Bij dit onderzoek werden zes hefboomen vooropgesteld. De eerste is kwaliteitsvolle interactie. Daaronder wordt een warme relatie verstaan, wat zeer belangrijk is voor kleuters, een rijke taal en het werken aan executieve functies. Die interactie moet leiden tot een goede ontwikkeling van de kleuters, waaronder ook taalgebruik.

In het rapport worden voor deze hefboom drie scholen in kaart gebracht. Elke school heeft met andere uitdagingen te kampen. Hoe de scholen dat hebben aangepakt, kan inspirerend zijn voor andere kleuterscholen.

De inspectie geeft aan dat er nog meer kansen zijn voor kleuters voor een betekenisvolle taalontwikkeling. Dat lukt het best als ze tegelijkertijd hun zelfstandigheid kunnen oefenen en ze vanuit de eigen leefwereld, en uitgedaagd door de leerkracht, onderzoeken kunnen doen, in dialoog kunnen gaan met de leerkracht, proberen emoties te regelen en concentratie kunnen volhouden. Dat zijn belangrijke aspecten binnen de executieve functies en die hebben interactie nodig. De spreker wijst ook op het belang van een warme relatie voor de interactie met de kleuters.

De inspectie zal op korte termijn ook een praktijkgids uitbrengen, geeft *Els Vermeire* nog mee. De publicatie zal herkenbare en haalbare inspiratie bevatten voor de leraren van het kleuteronderwijs.

Bart Maes focust vervolgens op de vragen over inspectie 2.0 en het meer expliciteren van de manier waarop scholen het kunnen aanpakken. Hij wijst erop dat met inspectie 2.0 veel meer wordt ingezet op dialoog. In een traject van een week werken scholen en inspecteurs samen. Eerst gaan inspecteurs actief luisteren naar scholen en informatie verzamelen. Doorheen de doorlichtingsweek reiken de inspecteurs verbeteracties aan en reflecteren met de school over sterke punten en werkpunten. De gezamenlijke reflectie tussen schoolteam en inspectieteam is nu veel sterker uitgewerkt dan tijdens de vorige doorlichtingsronde, stipt de spreker aan.

Na elke doorlichting wordt feedback gevraagd aan de scholen. Daaruit blijkt dat de scholen de dialoog en de rol die ze daarbij opnemen, waarderen. Niet elke school neemt de rol krachtig op, dus op dat punt is er nog groeimarge.

Bart Maes beaamt dat de verslagen van de inspectie korter zijn. Dat betekent dat niet alles dat tijdens de gesprekken wordt gezegd ook een neerslag krijgt in het verslag. Het verslag is veeleer een samenvatting. De inspectie heeft stappen gezet in het expliciteren van aanbevelingen, maar allicht zijn er nog stappen mogelijk.

De inspecteurs geven aan dat het werken met kleuren bij de beoordeling enerzijds een mooi beeld geeft, maar anderzijds ook onbedoelde neveneffecten genereert, zeker als het gaat over het blauw in het verslag. Blauw betekent een uitzonderlijke situatie. De spreker verwijst naar de criteria die de inspectieteams toepassen bij

het toekennen van de kleur: het overstijgt het gangbare; blauw heeft een positieve impact op resultaten of effecten bij leerlingen; het is ingebed in de werking; het is onderbouwd vanuit specifieke noden of vernieuwde inzichten of uit onderzoek; het kan, mits vertaalslag, andere instellingen inspireren. Een situatie moet aan vier van die vijf criteria voldoen om blauw toe te kennen.

De criteria werden bij het begin van inspectie 2.0 gecommuniceerd, maar misschien is het goed dat de inspectie nog eens expliciteert wanneer en waarom blauw wordt toegekend en wanneer niet.

Katja Petry heeft het vervolgens over personeelsbeleid en schoolcultuur. Er wordt soms gedacht vanuit de taakinvulling van de individuele leraar, maar er wordt steeds meer teamwerking naar voren geschoven en de leraar als onderdeel van een team. Ook uit de internationale wetenschappelijke literatuur blijkt deze evolutie.

Ook in de doorlichtingen van de inspectie wordt deze evolutie vastgesteld. Er zijn mooie voorbeelden van leraren die in vakgroepen of in vormen van coteachen samenwerken. Deze vorm van samenwerken vergt ook een andere manier van leiderschap geven aan een team. Leraren laten participeren en hiertoe overlegstructuren opzetten, is een belangrijk aspect van kwaliteitsontwikkeling.

In deze coronatijden heeft de inspectie ook vastgesteld dat scholen met een goed leiderschap en een goede samenwerking tussen leraren ermee aan de slag gingen en veel van elkaar geleerd hebben.

De inspectie stelt vast dat het professionaliseringsbeleid niet zo goed scoort in scholen. Voor de verbetering wordt vaak gedacht aan een externe organisatie die in de school komt. Maar vaak wordt te weinig benut dat leraren ook veel kunnen leren van elkaar. Het is van belang dat het beleidsteam van een school in kaart brengt wat de aanwezige talenten zijn en mensen elkaar kunnen professionaliseren.

De inspectie heeft ook vastgesteld dat coaching en beoordeling beter kunnen. Het is van belang dat leraren, en niet alleen de beginnende, feedback krijgen. Bij coaching en feedback is het belangrijk dat zowel gekeken wordt naar de taakinvulling van de individuele leraar, maar dat ook wordt gekeken naar de plaats van de leraar in het team. Coaching moet niet altijd gebeuren vanuit een leiderschapspositie, maar leraren kunnen ook elkaar coachen.

Bieke De Fraine heeft het vervolgens over begrijpend lezen. In de Onderwijsspiegel staan korte samenvattingen van twee rapporten van de onderwijsinspectie over begrijpend lezen in het basisonderwijs en het secundair onderwijs.

Minder dan de helft van de scholen voldoet wat betreft doordachte leesdidactiek. 44 procent van de scholen biedt niet voldoende effectieve leestijd. Scholen vinden begrijpend lezen wel belangrijk volgens de spreker, maar het is een van de vele opdrachten.

Het onderzoek van de inspectie in het basisonderwijs heeft aangetoond dat veel leraren weinig zicht hebben op hoe een goede les begrijpend lezen eruitziet. Het onderzoek liep bij 113 scholen, die op voorhand geïnformeerd waren dat de inspectie een les begrijpend lezen kwam observeren. De scholen mochten zelf kiezen in welk leerjaar dat gebeurde. De veronderstelling van de inspectie was dat de inspecteurs overal modellessen zouden zien, want de scholen waren voorbereid en konden zelf de leraar kiezen. Maar toch was de diversiteit bijzonder groot. Er waren een aantal fantastische lessen, waarbij de leraar na afloop onzeker vroeg aan het

inspectieteam of het wel goed was. Maar er waren ook een aantal bedroevende lessen.

Na de shock van de PIRLS-resultaten eind 2017 gaat er heel veel aandacht naar begrijpend lezen. Voor het onderzoek ging de inspectie in de klas kijken en sprak met de leraren. Daaruit valt af te leiden dat niet altijd de juiste dingen gebeuren. De inspectie hoopt dat scholen het rapport van de Vlor over een goede didactiek voor begrijpend lezen zullen gebruiken en nascholingen volgen.

Het breed opvolgen van leerlingen lukt niet, is eveneens een vaststelling van de inspectie. Een van de instrumenten die ontbreken, is een leerlingvolgsysteem voor begrijpend lezen. Een leerlingvolgsysteem mag niet leiden tot planlast, maar op dit moment is er niet eens een aanbod, merkt Bieke De Fraine op. Dus zelfs de scholen die de evolutie van de leerlingen inzake begrijpend lezen in kaart willen brengen, hebben niet de tools. Het is volgens de inspectie zinvol dat er een aanbod is waar scholen gebruik van kunnen maken.

Dat elke leraar een taalleraar is, is evident in het basisonderwijs. In het secundair zijn er zowel taal- als vakleraren. Voor het secundair onderwijs kan via de lerarenopleiding en professionalisering ingezet worden op taal. Het vraagt sensibilisering van de vakleraren, maar het zou ook goed zijn dat via samenwerking taal- en vakleraren elkaar kunnen versterken.

Er is volgens de spreker heel veel engagement bij heel veel mensen en organisaties in het Vlaamse onderwijs inzake begrijpend lezen. Ze kijkt uit naar de resultaten van PIRLS-2021.

Lieven Viaene geeft meer toelichting bij de doorlichtingscyclus van de onderwijsinspectie. Scholen die een minder goed rapport krijgen, moeten geen zes jaar wachten en worden standaard binnen de drie jaar opnieuw bezocht, maar dan met een volledige doorlichting. Als de veiligheid van leerlingen in het gedrang komt, kan de inspectie een kortere termijn instellen, vaak binnen het jaar.

De spreker geeft toe dat bij een normale manier van werken de termijn van zes jaar moeilijk gehaald zal worden, zeker door de vertragingen door de coronacrisis, want de doorlichtingen werden enkele maanden stopgezet. Ook vanaf september zal de inspectie niet de normale cyclus kunnen volgen. Er zullen in het najaar zo veel mogelijk scholen bezocht worden, maar de inspectie werkt aan een alternatieve manier om de kwaliteit van scholen na te gaan.

De inspectie monitort zo goed mogelijk en probeert de evaluatie van de eigen praktijk ernstig te nemen. Globaal krijgt de onderwijsinspectie positieve feedback van de scholen over inspectie 2.0. Ze zien het vooral als een sterke manier waarop de externe kwaliteitszorg aansluit bij de interne kwaliteitszorg. De inspectie valoriseert op die manier de inspanningen van scholen om hun eigen kwaliteit te monitoren. De spreker meent dat het een meerwaarde is om scholen sterker te maken, wat ook aansluit bij de vraag om schoolleiders sterker te maken.

Zowel inspectie 2.0 als het referentiekader voor onderwijskwaliteit zijn vrij nieuw. Er is voor scholen tijd nodig om zich dit eigen te maken. De PBD's hebben goed werk geleverd om er in de scholen mee aan de slag te gaan.

Lieven Viaene schetst dat de gestandaardiseerde toetsen volgens de inspectie een instrument kunnen zijn om scholen te helpen om hun eigen kwaliteit te monitoren. Het is volgens de inspectie niet de bedoeling om ze ook voor individuele leerlingen te laten dienen. De toetsen moeten op beleidsniveau gehanteerd worden en geven belangrijke signalen voor het beleid. Ze zullen scholen in staat stellen om

verschillende momenten te meten en leerwinst te monitoren. Ze moeten door de inspectie ook meegenomen worden in het kwaliteitstoezicht.

Als de inspectie een school bezoekt, beschikt zij over de vorige doorlichtingsresultaten en een aantal data, maar expliciete informatie over de output die de scholen met hun leerlingen halen, is er niet. De toetsen kunnen dus een element zijn bij de kwaliteitsbepaling van de scholen. Kwaliteit van onderwijs is natuurlijk meer dan de resultaten op een gestandaardiseerde test, benadrukt de spreker. Het daartoe verenigen, zou absoluut een verarming zijn. Daarom wordt onderwijskwaliteit ook ruimer omschreven in het referentiekader voor onderwijskwaliteit.

Lieven Viaene zegt ook iets over de planlast en de nieuwe taak die de inspectie op dat vlak heeft gekregen. De inspectie bereidt dit voor en heeft een voorstel van aanpak aan de minister bezorgd. Het is de bedoeling om samen met het werkveld een traject af te leggen, zodat de bewustwording over planlast, de oorzaken en het beheersen bij het werkveld zelf groeit.

Via een cocreatief traject wil men planlast beter in kaart brengen en nagaan wie de drijvers van planlast zijn. Dat zou moeten uitmonden in een zelfevaluatie-instrument voor scholen om het eigen beleid een spiegel voor te houden.

De inspectie ziet dat scholen heel hard werken en veel activiteiten uitrollen. Het is inderdaad vrij ontgoochelend als de inspectie dan zegt dat het niet effectief is. Maar de laatste stap van de cyclus, de effectiviteit, wordt door scholen niet nagegaan. Als het effect op de kwaliteit van onderwijs niet kan worden aangetoond, rijzen er vragen. De inspectie vraagt dat de efficiëntie van de activiteiten op een goede manier wordt nagegaan en geëvalueerd wordt of de activiteiten bijdragen tot de realisatie van de doelen. Dan kan, met minder planlast, de kwaliteit verbeteren.

Lieven Viaene merkt op dat de onderwijsinspectie sterk gelooft in duaal leren en het met alle middelen ondersteunt. In de Onderwijsspiegel staan een aantal pijnpunten waarin verschillende actoren verantwoordelijkheden hebben. Het is een signaal naar de overheid dat de standaardtrajecten niet duidelijk en hanteerbaar zijn voor de leraar. De opmerking over de samenwerking tussen de werkplekken en de school gaat over de connectie die tussen beide moet ontstaan, wat de eigenheid van duaal leren is.

Het is een nieuwe leervorm die in het onderwijs is geïntroduceerd. Het is logisch dat nieuwigheden vragen oproepen en tijd nodig hebben om zich te vestigen. Het gaat met duaal leren de goede kant op, stelt de spreker, maar in een eerste rapport werden de pijnpunten blootgelegd.

Basisgeletterdheid is een nieuw concept waar de inspectie nog geen resultaten over heeft. Voor de scholen die de introductie van de modernisering van het secundair onderwijs uitvoeren, wordt daar nog geen oordeel over geveld. De inspectie ging wel in gesprek met de scholen om na te gaan hoe ze met de nieuwe eindtermen omgaan en nieuwe zinvolle gehelen van eindtermen clusteren en het aanpakken in de vormgeving van hun onderwijs.

In deze coronatijd heeft de inspectie geprobeerd een dubbele rol op te nemen wat betreft de ondersteuning van scholen op het vlak van bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. Enerzijds was de expertise van de inspectie ter beschikking van de scholen. Er waren bijvoorbeeld veel vragen van scholen over het opmaken van een risicoanalyse. Soms trad de inspectie op als bemiddelaar, als men tussen een bevoegd orgaan en het bestuur van de school niet tot een overeenkomst kwam over het aanpakken van een risicoanalyse.

Smartschool is voor de inspectie een middel en geen doel, onderstreept Lieven Viaene. In veel scholen wordt er goed mee gewerkt. Het is een meerwaarde, maar de inspectie ziet dat het ook een last kan zijn. De effectiviteit van het beleid moet voor ogen worden gehouden. Smartschool is niet noodzakelijk om succesvol en kwaliteitsvol onderwijs te bieden, maar het is een middel dat kan helpen.

3. Bijkomende vragen en antwoorden

Loes Vandromme uit haar tevredenheid over de bijdrage van de inspectie en uit ook haar vertrouwen in de inspectie. Cocreatie acht zij heel belangrijk. Scholen zien het bijna als een kans dat de inspectie langskomt. Na de aankondiging van de doorlichting is er misschien eerst wat terughoudendheid, maar de bespreking van het rapport zien de scholen als een grote meerwaarde.

Koen Daniëls zoomt nog in op de kwaliteit en het betrouwbaar evalueren. Leerwinstmeting gaat ook over de betrouwbaarheid en validiteit van de meting. Gestandaardiseerde toetsen zijn een goed instrument, want dan moet een leraar niet meer de betrouwbaarheid en validiteit onderzoeken. Ziet de inspectie nog evolutie in het betrouwbaar evalueren? Of worden de limieten van de leerkrachten bereikt?

Wordt de inspectie soms als gastdocent uitgenodigd door de lerarenopleidingen om toelichting te geven bij een betrouwbare evaluatie?

Lieven Viaene denkt niet dat qua betrouwbaarheid en validiteit van het evalueren de limieten al bereikt zijn. Er zijn nog stappen te zetten. Ook in de Onderwijsspiegel staan een aantal elementen om de evaluatie op een hoger niveau te tillen in de scholen. Dan gaat het over de vakgroepwerking en de lerarenopleiding.

De inspectie is volgens de spreker tot de conclusie gekomen dat de link tussen het werk van de inspectie en de lerarenopleiding versterkt moet worden. Af en toe wordt de inspectie uitgenodigd door de lerarenopleiding om de werkzaamheden toe te lichten en door scholengroepen of groepen van directeurs om een referaat te houden over evaluatie.

De inspectie wil in de toekomst ook de Onderwijsspiegel op een andere manier toelichten aan het werkveld. Men wil meer in gesprek gaan met het veld, om zo de professionele dialoog ook nog op andere momenten te laten plaatsvinden dan tijdens de officiële doorlichting.

De onderwijsinspectie engageert zich om zowel met de lerarenopleidingen als met andere netwerken van leraren de expertise te delen.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Koen DANIELS
Loes VANDROMME,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

aso	algemeen secundair onderwijs
banaba	bachelor-na-bacheloropleiding
baso	basisonderwijs
bso	beroepssecundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
dko	deeltijds kunstonderwijs
HGD	handelingsgerichte diagnostiek
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
OD	onderwijsdecreet
PBD	pedagogische begeleidingsdienst
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
RTI	response to intervention
tso	technisch secundair onderwijs
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad